

Erätaidot: VAPAAUS JA VASTUU!

1. vuosi:
ILVES

AIHE: Jokamiehen oikeudet ja -vastuut

SUORITUSPAIKKA: Kerho

KESTO: 1 tunti

TAVOITE: Polunkävijä oppii tuntemaan luonnossa liikkumisen oikeudet ja vastuut.

SISÄLLÖT:

Jokamiehenoikeudet:

- Vapaus: mitä saan tehdä luonnossa
- Vastuu: mitä en saa tehdä luonnossa

Maanomistaja:

- Miten selvitän maanomistajan
- Mihin kaikkeen tarvitsen maanomistajan luvan

Ulkoilutehtäviä hoitavia viranomaisia

TARVIKKEET:

- Tulostetut sanalaatikot ja ratkaisupaperit
- Jokamiehenoikeuksien esite älylaitteella tai tulostettuna.
- Materiaalit julisteiden tekoa varten: kartonkia, kyniä, maaleja, aikakauslehtiä, liimaa...

Toiminta

1. ALOITUS: SANALAATIKKO

kesto noin 5 minuuttia

Anna polunkävijöille sanalaatikko liitteestä 1. He voivat etsiä sieltä sanoja joko yksin, pareittain tai pienissä ryhmissä. Tehtävän tekemiselle voidaan asettaa aikaraja, esimerkiksi viisi minuuttia. Lopuksi käydään läpi, mistä sanat löytyivät (liite 2).

2. AIHEEN KÄSITTELY: JOKAMIEHENOIKEUDET

kesto noin 40 minuuttia

A. ESITTEEN TUTKIMINEN

Tutkitaan ympäristöministeriön esitettä jokamiehen oikeuksista. Esitteen voi ladata älylaitteelle tai tulostaa luettavaksi. Ohjaaja opettaa seuraavat asiat esitteen pohjalta:

Näihin keskitytään enemmän:

- Vapaudet (saat tehdä)
 - Maalla ja vedessä liikkuminen
 - Luonnossa oleskelu
 - Luonnontuotteiden poimiminen
- Vastuut (et saa tehdä)
 - Roskaaminen
 - Tulenteko
 - Puun, varpujen, sammalen tms. ottaminen

Nämä mainitaan:

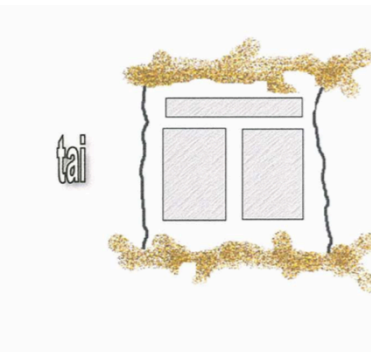
- Häiriön ja haitan aiheuttaminen: maanomistajat ja eläimet
- Onkiminen, pilkkiminen, kalastus, metsästys
- Moottoriajoneuvot
- Luvanvaraiset asiat: mm. tulenteko, puun ottaminen, pidempi leiriytyminen, joidenkin luonnontuotteiden kerääminen, lemmikin vapaana pitäminen.
- Maanomistajan selvittäminen
 - Kysy paikallisilta, alueen lähellä asuivilta. He usein tietävät maanomistajat.
 - Ota yhteyttä paikalliseen MTK:n liittoon tai yhdistykseen. He tietävät maanomistajat.
 - Ota yhteyttä paikalliseen maanmittaustoimistoon: www.maanmittauslaitos.fi/. Heillä on viralliset tiedot maanomistajista.
 - Tiedot maanomistajista ovat julkisia.

B. TEHDÄÄN JULISTE

Tehdään ryhmätyönä opitun pohjalta juliste kerhotilan seinälle. Jaetaan polunkävijät kolmeen ryhmään: otsikko, vapaus ja vastuu -ryhmät (jos on esimerkiksi kymmenen polunkävijää, niin hyvä jakosuhte voi olla vaikka 2-4-4).

- Otsikon tekijät tekevät otsikon: teksti ja kuvat (piirtäen, maalaten, kuvia leikaten ja liimaten).
- Vapaus-porukka miettii asioita, jotka ovat sallittuja. Otsikkona voi olla esimerkiksi Vapaus: Näitä saat tehdä! Polunkävijöiden mielenkiinnon mukaan asioita voi leikata ja liimata kuvina, piirtää, maalata tai kirjoittaa julisteeseen.
- Vastuu-jengi miettii asioita, joita ei saa tehdä. Otsikkona voi olla esim. Vastuu, muistathan, ettet toimi näin! Jälleen polunkävijöiden mielenkiinnon mukaan asiat kerätään julisteeseen piirtäen, maalaten, kirjoittaen, kuvia leikaten ja liimaten.

Jokaisen ryhmän valmistuttua juliste kasataan kokonaisuudeksi kerhotilan seinälle muistuttamaan jokamiehen oikeuksista. Ajan riittäessä voitte vielä tehdä yhteisen taustan työlle tai sitten vaan esimerkiksi sinitaralla kiinnittää osat vierekkäin seinälle. Lopuksi tarkastellaan julistetta ja voidaan kerrata vapaudet ja vastuut sen avulla.

3. LOPETUS: NÄYTELMÄT

kesto noin 15 minuuttia

Kerrataan kerhossa opittua pienten näytelmien avulla. Muodostetaan ryhmät, joissa on 2-5 näyttelijää. Polunkävijät saavat pienet kertomukset siitä, mitä he näyttelevät. Valmiita vuorosanoja ei anneta, vaan ohjeissa korostetaan improvisaatiota. Tehdään lyhyitä, ytimekkäitä parin minuutin näytelmiä. Katselijat miettivät näytelmän aikana, mitä näyttelijät tekevät väärin.

Kerholaisten määrystä (ja ajastakin) riippuen voidaan toteuttaa kaikki ehdotetut näytelmät tai muutama ohjaajan valitsema näytelmä

Näytelmät:

1. Roskaaminen

Pera ja Aino ovat lähdössä joko kaksin tai kavereiden kanssa retkelle lähimetsään. Kotona pakataan mukaan eväät ja mato-onget. Lähtötunnelmat ovat mukavat ja kaikki ovat innoissaan. Kun päästään metsään, Aino kaivaa repustansa esille karkkipussin ja tarjoaa siitä kohteliaasti muillekin. Roskat eivät päädy taskuihin vaan tipahtelevat polun varteen. Samoin käy eväshetkellä metsässä. Roskia jää lojumaan joka paikkaan. Onkiessa napostellaan yhtä sun toista ja taas roskat heitetään minne sattuu. Tullaan retkeltä kotiin ja ollaan tyytyväisiä ihanaa päivään metsässä.

2. Häiriön ja haitan aiheuttaminen

Kaveriporukka on retkellä. Liikutaan maastossa oksia katkoen (yritetään esim. kiivetä puuhun, jolloin oksat katkeilevat), huutaen, lintuja ritsalla ampuen, sammalia potkien (pelataan esim. omakeksimää käpyfutista ja koska kävyt ovat pieniä palloksi, niin samalla maaperästä lentelee kaikkea muutakin)... Porukalla on kivaa keskenään. Välillä uidaan ja syödään eväitä laillisella nuotiopaikalla, jossa kuitenkin roskataan ja jätetään paikka seuraaville sotkuiseen kuntoon.

3. Tuli ilma lupaa, väärään paikkaan

On talvi. Taneli ja Topias (+muuta mahdollisia kavereita) ovat metsäretkellä. Kulkevat metsässä. Etsivät eläinten jälkiä. Valokuvaavat löytämiään jälkiä. Juttelevat eläimistä, joiden jälkiä haluaisivat löytää. Tanelille tulee vilu jälkiä etsiessä ja vähän nälkäkin. Pojat muistavat eväät repussa ja päättävät pitää evästauon. He etsivät mukavan paikan kallioilla ja löytävät kivien suojasta oikein turvallisen paikan nuotiolle. Nuotion he sytyttävät, jotta voivat lämmitellä ja valmistaa itselleen ruokaa. Lepohetken jälkeen seurataan mielenkiintoisia ketun jälkiä, kunnes huomataankin olevan jo takaisin kotipihaan tuntumassa. Päätetään mennä kotiin.

4. Kerätään asioita luontoaskartelua varten

Polunkävijät ovat kerhossa. Ohjaaja kertoo, että tänään teemana on luontoaskartelu ja ensin onkin lähdeittävä ulos etsimään materiaaleja. Polunkävijät lähtevät matkaan ja etsivät, löytävät ja keräävät monenlaisia asioita askartelua varten. Kerätessään juttelevat löydöksistään ja siitä, mitä kaikkea hienoa niistä voikaan tehdä. Polunkävijät keräävät sekä sallittuja että kiellettyjä asioita esim. käpyjä, sammalta, jäkälää, varpuja, kuivunutta puuta, repivät pieniä oksia irti puusta, risuja, lehtiä, marjoja, heinää, kukkia... Lopuksi palataan kerhotiloihin.

5. Pitää löytää maanomistaja, soitetaan numerotiedusteluun

Polunkävijäohjaajat suunnittelevat viikon retkeä polunkävijöille. Jutellaan, minne mennään, mitä tehdään, millaista ruokaa otetaan mukaan, miten majoitutaan jne. Yksi ohjaaja muistuttaa, kuinka tällaista pitkää leiriytymistä varten tulee pyytää maanomistajan lupa. Pohditaan yhdessä, miten saadaan maanomistaja parhaiten selville. Muistetaan, kuinka numerotiedustelusta saa selville ihmisten nimiä ja puhelinnumeroita. Päätetään soittaa numerotiedusteluun. Kysymys katselijoille: Mitenköhän käy?

+ HARTAUS

Muista pitää hartaushetki kerhon alussa ja/tai lopussa. Voit tehdä sen millä tavalla tahansa, tässä muutama idea tälle kerralle:

- Lukekaa 1. Moos. 2:15 ja keskustelkaa sen merkityksestä meille.
- Jakakaa kokemuksia siitä, miten Jumala on varjellut omiaan retkillä.
- Kirjoittakaa rukous- ja kiitosaiheita kerhon yhteiseen rukouskirjaan.
- Jos joku polunkävijöistä on opetellut Raamatun tekstin ulkoa, hän voi esittää sen.

KERTAUS SEURAAVASSA KERHOSSA PIDETTÄVÄKSI

kesto noin 5 minuuttia

Liitteessä 3 on kahdenkymmenen kysymyksen totta vai tarua –tietokilpailu. Sen voi tehdä niin, että jokainen täyttää tulostettua paperia tai niin, että ohjaaja lukee vaihtoehdot ja kerholaiset menevät kyykkyyhän jos kysymys on tarua ja nousevat seisomaan jos se on totta.

Lisätietoa

TIETOA AIHEESTA

- www.ymparisto.fi/jokamiehenoikeudet
- Ympäristöministeriö
- [www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Julkaisut/Jokamiehenoikeudetesite\(4450\)](http://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Julkaisut/Jokamiehenoikeudetesite(4450))
- Suomen laki
- Internetistä hakusanalla ”Jokamiehenoikeudet”

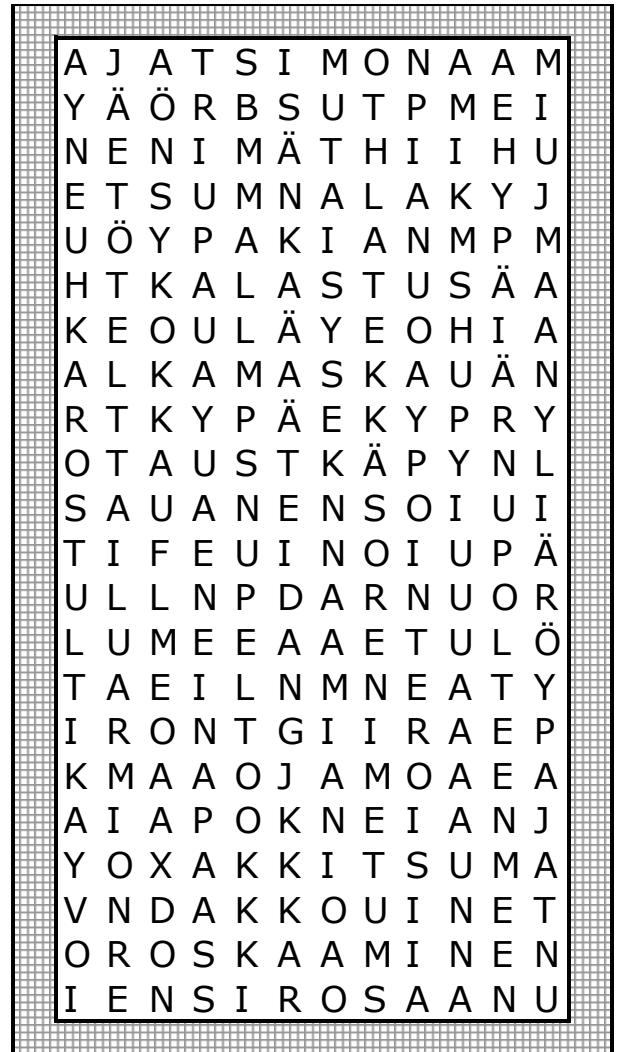
LIITTEET

- Liite 1: Sanalaatikko
- Liite 2: Sanalaatikon ratkaisu ja ohjeet
- Liite 3: Totta vai tarua

TAUSTAKUVAN LÄHDE: www.freevector.com/free-forest-landscape-background-vector-18894

Liitteet

LIITE I: Sanalaatikko

ETSITTÄVÄT SANAT:

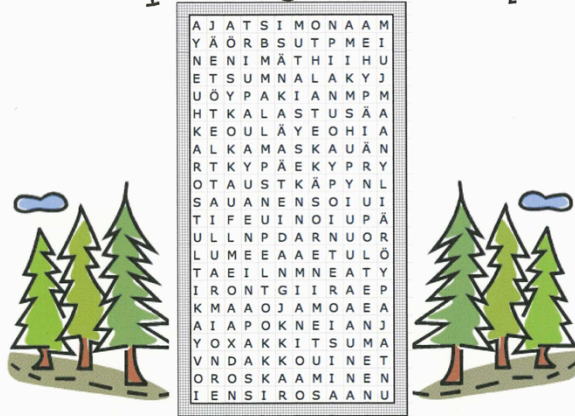
Roskaaminen
Maanomistaja
pyöräily
Telttailu
Mustikka
Käpy
Tulenteko
Kalastus
Hiihtäminen
Sammal
Uiminen
Pelto

ETSITTÄVÄT SANAT:

Roskaaminen
Maanomistaja
pyöräily
Telttailu
Mustikka
Käpy
Tulenteko
Kalastus
Hiihtäminen
Sammal
Uiminen
Pelto

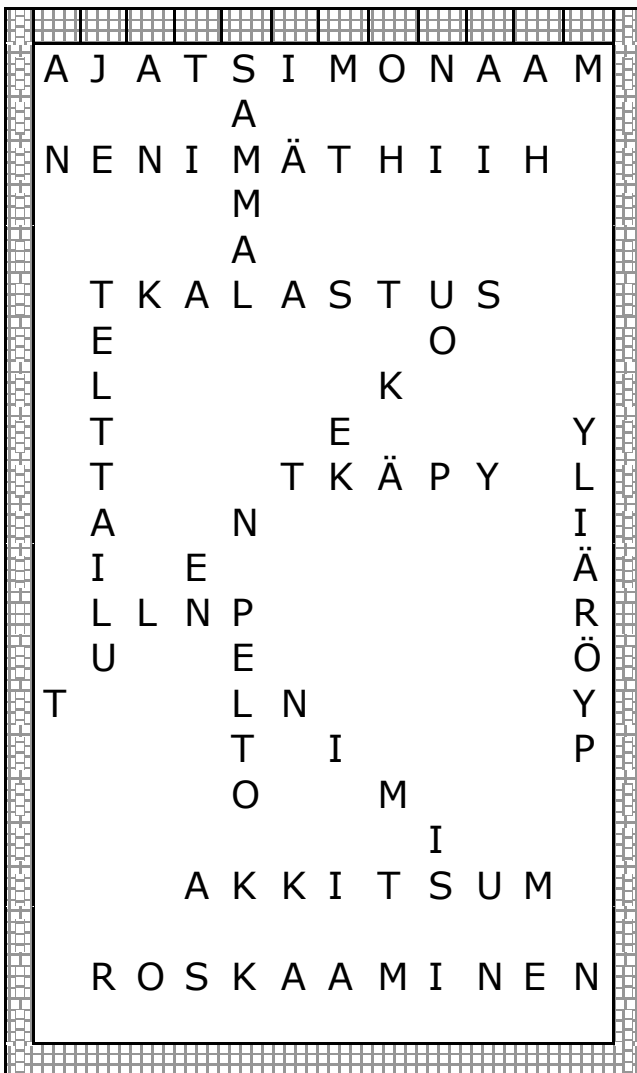
LIITE 2: Sanalaatikon ratkaisu ja ohjeet

Vapaus ja Vastuu

Mennään metsään!!!

*Sanat: roskaaminen, maanomistaja, pyöräily, telttailu, mustikka, käpy, tulenteko, kalastus, hiihtäminen, sammal, uiminen, pelto
 *Sanat voivat olla pysty- tai vaakasuorassa tai vinottain joko oikein tai nurin päin

- Anna polunkävijöille sanalaatikko liitteestä 1.
- He voivat etsiä sieltä sanoja joko yksin, pareittain tai pienessä ryhmässä.
- Tehtävän tekemiselle voidaan asettaa aikaraja, esimerkiksi viisi minuuttia.
- Lopuksi käydään läpi oikeat vastaukset.

LIITE 3: Totta vai tarua

Jokamiehen oikeuksien luvalla...

	Totta	Tarua
1. Saan ottaa oksia kaatuneesta tai kuivuneesta puusta.	☐	☐
2. Saan poimia luonnonmarjoja, sieniä ja kukkia.	☐	☐
3. Saan leirytyä viikoksi.	☐	☐
4. Saan hiihtää ja pyöräillä metsässä.	☐	☐
5. Saan tehdä nuotion.	☐	☐
6. Saan pitää koiraani ja kissaani vapaana maastossa.	☐	☐
7. Saan tutkia lintujen pesiä.	☐	☐
8. Saan ajaa maastossa mönkijällä ja moottorikelkalla.	☐	☐
9. Saan onkia ja pilkkiä.	☐	☐
10. Saan kulkea peltojen poikki.	☐	☐
11. Saan leirytyä lähelle pihaa.	☐	☐
12. Saan meluta ja roskata.	☐	☐
13. Saan kalastaa.	☐	☐
14. Saan uida ja peseytyä järvessä.	☐	☐
15. Saan jahdata eläimiä.	☐	☐
16. Saan kävellä pihan poikki.	☐	☐
17. Saan kerätä käpyjä puusta.	☐	☐
18. Saan kulkea jäällä.	☐	☐
19. Saan ottaa sammalta, jäkälää ja varpuja.	☐	☐
20. Ulkomaalainenkin saa nauttia samoista eduista.	☐	☐

Totta vai tarua – oikeat vastaukset

Jokamiehen oikeuksien luvalla...

	Totta	Tarua
1. Saan ottaa oksia kaatuneesta tai kuivuneesta puusta.	☐	☒
2. Saan poimia luonnonmarjoja, sieniä ja kukkia.	☒	☐
3. Saan leirytyä viikoksi.	☐	☒
4. Saan hiihtää ja pyöräillä metsässä.	☒	☐
5. Saan tehdä nuotion.	☐	☒
6. Saan pitää koiraani ja kissaani vapaana maastossa.	☐	☒
7. Saan tutkia lintujen pesiä.	☐	☒
8. Saan ajaa maastossa mönkijällä ja moottorikelkalla.	☐	☒
9. Saan onkia ja pilkkiä.	☒	☐
10. Saan kulkea peltojen poikki.	☐	☒
11. Saan leirytyä lähelle pihaa.	☐	☒
12. Saan meluta ja roskata.	☐	☒
13. Saan kalastaa.	☐	☒
14. Saan uida ja peseytyä järvessä.	☒	☐
15. Saan jahdata eläimiä.	☐	☒
16. Saan kävellä pihan poikki.	☐	☒
17. Saan kerätä käpyjä puusta.	☐	☒
18. Saan kulkea jäällä.	☒	☐
19. Saan ottaa sammalta, jäkälää ja varpuja.	☐	☒
20. Ulkomaalainenkin saa nauttia samoista eduista.	☒	☐